

НАУЧНОМ ВЕЋУ МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На седници Научног већа Медицинског факултета у Београду, одржаној дана 21.05.2018. године, број 5940/ 16-МВ, именована је комисија за оцену завршене докторске дисертације под насловом:

**„Квалитет живота као предиктор за избор терапије код пацијената са
вокалним нодулама, полипима и едемима гласних жица“,**

кандидата Мр др Милана Вукашиновића, запосленог у Клиници за оториноларингологију и максилофацијалну хирургију Клиничког центра Србије у Београду. Ментор је Проф. др Јовица Миловановић, коментор је Проф. др Јадранка Максимовић. Комисија за оцену завршене докторске дисертације именована је у саставу:

1. Проф. др Војко Ђукић, професор Медицинског факултета у Београду
2. Проф др Милан Јовановић, професор Медицинског факултета у Београду
3. Проф. др Дарија Кисић Тепавчевић, професор Медицинског факултета у Београду
4. Доц. Др Александар Тривић, доцент Медицинског факултета у Београду
5. Проф. Др Раде Косановић, професор Стоматолошког факултета у Београду

На основу анализе приложене докторске дисертације, комисија за оцену завршене докторске дисертације једногласно подноси Научном већу Медицинског факултета следећи

ИЗВЕШТАЈ

А) Приказ садржаја докторске дисертације

Докторска дисертација Мр др Милана Вукашиновића написана је на укупно 197 страна и подељена је на следећа поглавља: увод, циљеви рада, материјал и методе, резултати, дискусија, закључци и литература. У дисертацији се налази укупно 13

табела, 5 графикона и 15 слика. Докторска дисертација садржи сажетак на српском и енглеском језику, биографију кандидата, податке о комисији и списак скраћеница коришћених у тексту.

У **уводу** је дефинисано шта су то вокални нодули, полипи и едеми, појам комуникације, фонације, промуклости, дијагностички алгоритам са описом појединих дијагностичких метода, принципи конзервативног и оперативног лечења, појам постоперативне дисфоније. Такође је приказан детаљни увид у досадашња сазнања везана за квалитет живота пацијената са промуклошћу. Посебно је истакнут психолошки аспект као и значај примене упитника за самопроцену квалитета гласа. Истакнута је интердисциплинарност у проучавању феномена гласа.

Циљеви рада су прецизно дефинисани. Састоје се од испитивања квалитета живота применом VHI- 10 упитника, укључујући лингвистичку валидацију и културолошку адаптацију српске верзије упитника. Показатељи из домена квалитета живота представљају валидне параметре у процесу доношења одлуке о модусу лечења пацијената са вокалним нодулима, полипима и едемима. Метода избора је конзервативни третман. Такође као циљ рада наведена је и процена утицаја терапијског поступка код вокалних нодула, полипа и едема на квалитет живота лечених пацијената.

У поглављу **материјал и методе** наведено је да се ради о панел студији која представља комбинацију трансверзалне и кохортне студије, у оквиру које се изводе две студије пресека (cross- sectional study) међу истим испитаницима и то пре и после третмана. Истраживање је спроведено у Клиници за оториноларингологију и максилофацијалну хирургију Клиничког центра Србије у Београду. Детаљно је описан начин интервјуисања пацијената, критеријуми за укључење у студију, као и критеријуми за искључење из студије. За потребе лингвистичке валидације упитника VHI- 10 осим пацијената са вокалним нодулима, полипима и едемима испитивани су и пратиоци пацијената као контролна група. Ретерстирање је обављено после три месеца. Ова студија је спроведена у складу са Хелсиншком декларацијом, а одобрена је и од стране Етичког комитета Медицинског факултета Универзитета у Београду. Сви пацијенти су дали писани пристанак пре укључења у

студију. У проналажењу предиктора за избор начина лечења употребљени су и епидемиолошки упитник, психометријски упитници, субјективна психоакустичка анализа гласа и објективна мултипараметарска компјутерска анализа гласа. Сви упитници који су коришћени у студији су детаљно описани, а објашњен је и начин скоровања.

Дискусија је написана јасно и прегледно, уз приказ података других истраживања са упоредним прегледом добијених резултата докторске дисертације.

Закључци сажето приказују најважније налазе који су проистекли из резултата рада.

Коришћена **литература** садржи списак од 220 референци.

Б) Кратак опис постигнутих резултата

Одређивање психометријских карактеристика српске верзије VHI -10 упитника показало је да већину исказа карактерише висока унутрашња конзистентност. Cronbach Alpha коефицијент унутрашње конзистентности се кретао од 0,86 до 0,89. Додатна анализа показала је да су сви употребљени искази прошли тест конвергентне и дискриминантне валидности. За конкурентну валидност детектована је снажна Spearman корелација између скорова две групе испитаника. Анализа социодемографских карактеристика за сваки од три клиничка ентитета; вокалне нодуле, полипе и едеме послужила је за проналажење разлике. Разматран је утицај социодемографских фактора у светлу поређења појединих група пацијената, зависно од постављене дијагнозе, применом епидемиолошког упитника. Посебна анализа извршена је по питању резултата примењених психометријских тестова. Анализиран је утицај појединих фактора као евентуалних предиктора за избор лечења. Мултиваријантном статистичком анализом доказано је да су женски пол међу социодемографским параметрима, нижа Shimmer вредност међу објективним акустичким параметрима и ендовидеоларингостробоскопски налаз симетричних и правилних вибрација гласница, независни предиктори за избор конзервативног третмана.

Конзервативни третман је био статистички значајно чешће избор лечења за пацијенте са вокалним нодулима и едемима, а фонохируршки третман је статистички значајно чешће био опција за пацијенте са вокалним полипима. Тестирањем пацијената након лечења се види да је постојало значајно побољшање скорова у односу на вредности пре почетка лечења. Статистичка значајност је достигнута за све параметре. Просечна вредност VHI -10 скорa пре лечења је била 20,20, а после лечења 7,31.

Ц) Упоредна вредност докторске дисертације са резултатима из литературе

Адаптација упитника за српску популацију захтевала је извесну модификацију неких исказа. Мање модификације исказа током превођења и лингвистичке валидације су биле присутне у сличним студијама спроведеним у другим популацијама (Behlau M., 2011., Costa T. 2013.) Поузданост српске верзије упитника је тестирана помоћу унутрашње конзистентности и систем- скала корелације. Cronbach Alpha вредности као мера унутрашње конзистентности су биле задовољавајуће. Коефицијент корелације већи од 0,80 за два тестирања исте скале са размаком од једне до две недеље указује на адекватну стабилност (Nunez-Batalla F. 2007.) . У групи пацијената са поремећајем гласа, VHI- 10 скор се разликује посматран у односу на сваку подгрупу пацијената. Укупан VHI- 10 скор у контролној групи је статистички високо значајно нижи него у групи са поремећајем гласа. Слични резултати добијени су и у другим студијама (Schindler A., 2010., Helidoni EM. 2010.).

Међу социодемографским параметрима, статистички високо значајним су се показали старост, пол, изложеност штетним материјама на радном месту и време протекло од првих симптома до јављања на преглед. У анализи утицаја социодемографских фактора други аутори наводе да су поремећаји гласа повезани са старашћу пацијената, полом, образовним нивоом и општим здравственим стањем ($p < 0,05$), али и да нису повезани са професијом, кућним приходима, као ни употребом дувана или алкохола (Kyung НК, 2016.).

Психометријски тестови показали су да пацијенти са вокалним нодулима испољавају чешће депресију него пацијенти са вокалним полипима, а такође чешће

и оба облика анксиозности у односу на пацијенте са вокалним едемима. Пацијенти са вокалним нодулима, више од друге две групе пацијената, захтевају свеобухватан приступ, који подразумева ангажовање мултидисциплинарног тима, посебно подршку клиничког психолога (Misono S. 2014.).

Конзервативно лечење показало се методом избора за пацијенте са вокалним нодулима, као и претежно заступљено лечење за пацијенте са вокалним едемима. Хируршка терапија показала се као претежно чешћи избор за пацијенте са вокалним полипима. Сличне резултате наводе и други аутори (Maruzzi P. 2013.). Оптимални индекс телесне масе забележен је као статистички значајна карактеристика у групи конзервативно лечених пацијената, што одговара подацима из литературе (Nah JH. 2015).

Као добар предиктор за доношење одлуке за хируршку терапију показао се параметар GIBBAS , чији већи тест скор значи мање изгледа за успешност конзервативног лечења. У овом истраживању нижа Shimmer вредност и бољи NNE , показали су се као добри предиктори за успех конзервативног третмана ових пацијената, што бележимо и код других аутора. (Pirila S, 2017.)

Д) Објављени радови који чине део докторске дисертације

Milovanovic J, Vukasinovic M, Jotic A, et al. Relationship between socio- demographic characteristics and vocal fold nodules, polyps and oedema. Acta otorhinolaryngologica Italica, 2018; 38 (2): 1- 7

Е) Закључак (образложење научног доприноса)

Докторска дисертација „Квалитет живота као предиктор за избор терапије код пацијената са вокалним нодулима,полипима и едемима гласних жица“ Мр др Милана Вукашиновића, као први овакав рад у нашој популацији представља оригинални научни допринос у разумевању утицаја промуклости на квалитет живота у домену поремећаја комуникације. Лингвистичком валидацијом, културолошком адаптацијом VHI -10 упитника је добијен вредан инструмент помоћу којег се могу наставити истраживања везана за квалитет живота повезан са

поремећајм гласа. Као што је приказано на примеру вокалних нодула, полипа и едема, овај упитник може послужити за оцену успешности неког терапијског поступка, али и за праћење пацијената кроз дужи временски период.

Женски пол међу социодемографским параметрима, нижи Schimmer међу објективним акустичким показатељима, као и клинички стробоскопски налаз симетричних и правилних вибрација гласница, препознати су као снажни предиктори у избору конзервативне терапије за вокалне нодуле, полипе и едеме.

Мушки пол међу социодемографским параметрима, виши Schimmer међу објективним акустичким показатељима, као и клинички стробоскопски налаз асиметричних и неправилних вибрација гласница, препознати су као снажни предиктори у избору хируршке терапије за вокалне нодуле, полипе и едеме.

Конзервативна терапија као терапија првог избора нуди бољи квалитет живота за пацијенте са вокалним нодулима, полипима и едемима, истовремено то је пут ка ефикаснијем и економски оправданом систему здравствене заштите.

Ова докторска дисертација је урађена према свим принципима научног истраживања. Циљеви су били прецизно дефинисани, научни приступ је био оригиналан и пажљиво изабран, а методологија рада савремена. Резултати су прегледно и систематично приказани и дискутовани, а из њих су изведени одговарајући закључци.

На основу свега наведеног, и имајући у виду досадашњи научни рад кандидата, комисија предлаже Научном већу Медицинског факултета Универзитета у Београду да прихвати докторску дисертацију Мр др Милана Вукашиновића и одобри њену јавну одбрану ради стицања академске титуле доктора медицинских наука.

У Београду, 18.06.2018.

Чланови Комисије :

Проф. др Војко Ђукић

Проф. др Милан Јовановић

Проф. др Дарија Кисић Тепавчевић

Доц. Др Александар Тривић

Проф. Др Раде Косановић

Ментор:

Проф др Јовица Миловановић

Коментор :

Проф др Јадранка Максимовић
